ופשפש בארץ . מדליעגם עליהו שמע מינה איפקוד עליהו : **כי פשעים כל כשר אם דרכו על פארץ** . גלוי עריות דכתיב (משלי ג) דרך גבר בעלמה ודור המבול על העריות נענשו כדכתיב (בראשית ו) "וישלח בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה": **ואידך** . מאן דדרים ולו אמר לך אזהרה-מויצו-הוזהר אדם הראשון, ובני דור המבול אורחייהו מגלי לחודיהו על מה נענשו : **קטלייהו קל מגלי** . בחיזו מיתה ימיתם ולעולם הוזהרו-מויצו : **כירק עשב** . עשב קרי עשב האפר וכל הגדל מאליו שאין בו טורח לחרוש ולזרוע : **למישרי כשר סוף דאפא** . כדאמר לקמן בפרקין (דף תורה אור נט:) אדם הראשון לא אוסר לו בשר-בראשית בתחילה אלא עשבים ואילנות דכתיב "הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע לכם יהיה לאכלה. ולחיה האדרץ" העשבים והאילנות אכלו אדם וחיה הארץ, ולא חיה הארץ לכם, והאחרונים על אכר מן החי מאכול תאכלו" וגלמדך דאפי' חיך ממיתה אלא שנפל ממנה אבר מחיים לא תאכלנו ובאו בני נח והתיר להם להמית ולאכול ולאו למדרש מינה 'ולא כירק גנה' אחת, דלגופיה אצטריך-לפי שירק עשב אוסר לאדם הראשון אלה להו לבני נח בהמות וחיות כירק עשב : **בשר בנפשו דמו** . בעוד שהוא הבשר בנפשו הוא דמו לא תאכלו הבשר : **למישרי שרצים סוף דאפא** . משום שהוזהרו באכר מן החי "מאכול תאכל" אחת החי קרא למשרא אכר מן המי בשרצים והכי דרשינן לקמן בפרקין (דף נט:) אותו בשר שקרוי דמו בנפש והבשר קרוי 'בשר' דהייט דמו חנוק מבשרו אסרנא לכו 'באכר מן החי' ולא בשרצים שאין דמו קרוי נפש אלא הרי הוא כבשרו, דאינו בישראל לא מחייבי עליה "כרת" כדאמר בכריתות (דף כא:) דלית ביה אלא 'לאו', דדם דשרצים כבשר : **לברכה בעלמא** . 'לא לפרות ולא לרבות' טוב אלא ברכם בפריה ורביה : **מן הפוף לפינהו** . מדלעטוה להביא זרע ונקבה לתיבה מכל מין ולא שיזדווג לו מין אחר שמע מינה אסורין להרביע כלאים : **ופילך** . ולאו משום איסור כלאים אלא לצות בעלמא שכל אחד ואחד נוח לו 'לצות מינו' מצות מין אחר : **על שלש מצות בן נח נהרג** . ואף על פי שנצטוו בשבע אין נהרגין אלא על שלש כדפרש לה רב ששת 'דבשפיכות דמים' כתיבא בהדיא "דמו יישפך", וגלוי עריות, וברכת השם' כתיב גבי ישראל "איש איש" ודרשי' לה לרבות את הכותים להיות במיתה כישראל : **בעבודה כוכבים נמי** - כתיב גבי מולך "איש איש" בקדושים תהיו : **על ד' מלות** . עבודה כוכבים הוסיף עמהם: **בעבודה כוכבים דבריה שב"ד ישראל וכו'** . הכי קאמר באיסור עבודה כוכבים אותם דבריה שב"ד ישראל ממיתין עליהם כגון כל עבודות שדרכן של עבודה כוכבים בכך וזבח וקיטור אפי' אלא כדרכה כדלקמן בפרקין (דף ס:) : **מוסרה שלסם** . כלומר כל "אזהרה" דתנא תנא גבי בני נח היא מיתה שלהם, דלא דייק בהו תנא למיתני 'מיתה' גבי חייבי מיתות 'אזהרה' בשאין בהן מיתה כגבי ישראל : **גבי רשמנא בחדא** . בשפיכות דמים : **על הגזל** . כך הוא מצות בני נח גנב וגזל וכן יפת תואר דהוי עמי גזל שנוזלין את אשתו במלחמה : **וכן כיוצא בהן** . שאינן ממש גזל אלא דומין להם ולקמן מפרש לה : **ישראל בכותי מותר** . דלא תעשוק את רעך" כתיב (ויקרא יט) ולא כותי ומדרבנן (א) אילא למאן דאסר משום חילול השם בהגזל בתרא (ב"ק דף קיג.): **משום דקבני למיפגא פיפא ישראל בכותי מותר** . ואי תנא גבי 'כותי בכותי-חייב' הוה אני 'ישראל בכותי-פטור' ומשמע 'פטור' מן המיתה אבל עליו בלאו' ומשום הכי תנא בריש לשון 'אסור' דליתני גבי ישראל 'מותר' דס"ל כמאן דאמר מותר ממש : **פא כל סיכא דאיכא מיתה מיפא מפגא** . תגייה בלשון 'חייב' ומדנקט הכא לשון 'אסור' שנהגו : **סיכי ליתני** . לעולם הכא נמי דנקט 'אסור' נקט אלא משום סיפא, ודקשיא לך ריש מדלא נקט נמי לשון 'אסור' ס"מ דוקא תני להו, אתם לא מצי למיתנא לשון 'אסור' משום דגבי למימר "ישראל בכותי-מותר" ולא מצי מתני ליה : **ס"ג סכותי וכן רומי בשפה דקה ישראל** . שסתמן גזלנים שמרעים בהמתן בשדות אחרים : **לא מעלין ולא מורידין** . לא מעלין אותם מן הבור להגילם מן המיתה ולא מורידין אותם לבור להמיתם בידים [אבל אחילנא דין זה אינו מוכח כי נמצא ד"ג] : **פוטל בכרם** . ואוכל מן הענבים : **בשפה גמר מלאכה** . כגון שסכרו לבור : **פטירה סוף** . ואפי' ישראל בישראל דכתיב (דברים כג) "ואכלת ענבים כנפשך שבעך ואל כליך לא תתן" בשעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית אתה אוכל ובריית קתני 'ישראל בכותי מותר' הא 'ישראל בישראל אסור' ומן כותי היכי אסור ליה, מי איכא מידי דישראל בישראל שרי ולכותי אסור : **מי לאו בשעה גמר מלאכה גזל מעלין סוף** - **וגזל תנא ליה ריש** . **נערא בשעה מי ליה ליה** . הלכך גזל הוא אלא שאין ב"ד ישראל מזקקין להשיבו דבתר הכי מחיל ליה 'בישראל' בישראל' נמי אסור ומעבר לא עבר דכתיב (ויקרא יט) "לא תגזול" (שם ה) "והשיב את הגזלה" אמרי' דהשבון קרי 'גזל' ואידך לא, אבל בכותי דלאו בר השבון הוא שכל דינו למיתה לא נפיק 'פחות משוה פרוטה' מכלל פרוטה, ואפי' מישראל 'דמחיל ליה בתר הכי' : **כותי בכותי כיוצא בו** . בתמיה וגבי כותי בכותי מוליא פחות משוה פרוטה מכלל פרוטה וקרי 'כיוצא בו בגזל' ולא גזל ממש : **בכובש שכר שכיר** . 'דגזל' לא הוי אלא בחוטף דבר מיד חבירו כדאמר בב"ק במרובה (דף עט:) מקרא לויגזול את החבית מיד המוכר' : 'כיוצא בו בגנב-גרוה בעיני מדלא הקבעי לה מאי היא' לא משכחת ליה, ולאו עליה קאי אלא תגזל ופא תוחר : **נסרג עליו** . משום גזל ואף על פי שאין זו 'בעולת בעל' דאיסורא אלא דזנות בעלמא כחמור ובהמתו 'כותי בישראל' שפחה כנענית שייחד ישראל לעבד עבדי ובא עליה כותי, ונהרג, 'ישראל בכותי' מותר - כותי שייחד שפחה לעבדו ובא ישראל ולקחה בשבייה מותר דהא אפי' אשתו גמורה מותרת לו, 'ישראל בישראל' אסור דהייטו שפחה חרופה שחייבין עליה אשם : **כיוצא בו גבי שפיכות דמים לא פגא** . הא הגא דלעיל משום דאין לשפיכות דמים שאינו חייב גמור לו מותר לגמרי (א) כגון נדרף שניתן להגלל עצמו בנפשו של רוצח דאינו שופך דם בשוגג שפיכות דמים גמור הוא אלא רחמנא חס עליה : **ויכול** . הנדרף להגיל עצמו באחד מאבריו של רוצח כגון לקטע רגלו : **ולא סגיל** . אלא הרגו : נהרג

דכתיב ותשחת . ולא (ג) כענגם אלא אם כן הזהיר לנערה

דבי רבי ישמעאל בכל מקום שנא "השרתה" אינו אלא דבר עבודה ועבודת כוכבים דבר ערוה שנא' כי השחיתם כל בשר את דרכו' עבודת כוכבים דכתיב פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל תמונת כל סמל ואידך אורחייהו דהא מגלי, שפיכות דמים דכתיב שופך דם האדם ובו' ואידך קטלייהו הוא דקמגלי גזל דכתיב כירק עשב נתתי לכם את כל-וא"ר לוי 'כירק עשב' ולא 'כירק גנה' ואידך ההוא למישרי בשר הוא דאתא אבר מן החי דכתיב אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו' ואידך ההוא *למישרי שרצים הוא דאתא סירוס דכתיב שרצו בארץ ורבו בה" ואידך לברכה בעקמא בלאים דכתיב מהעוף למינהו ואידך ההוא לצותא בעלמא. אמר רב יוסף אמרי בי רב "על שלש מצות בן נח נהרג: גש"ר סימן: על גילוי עריות, ועל שפיכות דמים, ועל ברכת השם" מתקיף לה רב ששת בשלמא שפיכות דמים דכתיב שופך דם האדם וגו' אלא הנך מנא להו אי גמר משפיכות דמים, אפילו כולהו נמי, אי משום דאיתרבאי "מאיש איש" עבודת כוכבים נמי איתרבי מאיש איש אלא אמר רב ששת אמרי בי רב "על ארבע מצות בן נח נהרג" ועל עבודת כוכבים בן נח נהרג" ותניא בעבודת כוכבים דברים שב"ד של ישראל ממיתין עליהן, בן נח מזוהר עליהן אזהרה אין מיתה לא? אמר רב נחמן בר יצחק אזהרה שלהן זו היא מיתתן, רב הונא ורב יהודה וכולהו תלמידי רב אמרי "על שבע מצות בן נח נהרג-גלי רחמנא בחדא והוא הדין לכולהו, ועל הגזל בן נח נהרג ותניא על הגזל: גנב וגזל, וכן יפת תואר וכן "כיוצא בהן" כותי בכותי וכותי בישראל אסור וישראל בכותי מותר ואם "אינתי ניתני חייב? משום דקבעי למיתני *סיפא "ישראל בכותי מותר" תנא רישא "אסור" אדא כל היכא דאית ליה 'חיובא' מיתנא בתרי-דכתני רישא "על שפיכות דמים בכותי בכותי, וכותי בישראל חייב, ישראל בכותי פטור" דהא הכי קתני ליתני "אסור, ומותר" ותניא* וכותי ורועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורידין. ביוצא בו בגזל מאי היא? אמר רב אחא בר יעקב לא נצרכה אלא לפועל בכרם, פועל בכרם אימת אי בשעת גמר מלאכה דתירא הוא 'אי' לאו בשעת גמר מלאכה, גזל מעליא הוא! אלא אמר רב פפא *לא נצרכה 'אלא לפרות משוה פרוטה, אלא הכי "כותי בישראל אסור" הא *בר מחילה הוא? נהי דבתר הכי מחיל ליה, צערא-בשעתיה מי לית ליה, 'כותי בכותי', "כיוצא בהן-כיון *דלאו בני מחילה נינהו גזל מעליא הוא! אלא אמר רב אחא בריה דרב איקא לא נצרכה אלא "לכובש שכר שכיר-כותי בכותי, וכותי בישראל-אסור, ישראל בכותי-מותר ביוצא ביפת תואר מאי היא? *כי אתא רב דימי א"ר אלעזר א"ר תנינא "בן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה נהרג עליה, ביוצא בו דשפיכות דמים לא תניא, אמר אביי אי משכחת דתניא, רבי יונתן בן שאול היא דתניא *רבי יונתן בן שאול אומר רודף אחר חבירו להורגו ויכול להציל באחד מאבריו ולא הציל נהרג

עין משפט נר מצוה

פח א מיי' פ"ט מה"מ מלכים הלכה יד סמג עשין קכב :

פט ב מיי' שם הלכה ט:

צ ג מיי' שם הלכה ד :

צא ד מיי' פ"ב מהלכות רוצח הלכה יח סמג לאוין קסב :

צב ה מיי' פ"י מהלכות עכו"ם הלכה ח ופ"ד מהלכות רוצח הלכה יא סמג לאוין קסב טור ש"ע יו"ד סימן קנח סעיף ח ופ"ד מ"ע סימן תכה סעיף ה :

צג ו ז ח מיי' פ"ט מה"מ מלכים הלכה ט :

צד ט מיי' שם הלכה ח :

צה י מיי' שם הלכ"ד :

הגהות הגר"א

(א) רש"י ד"ה כיוצא וכו' כגון (גרדף) תו"מ וכ"ב סי"ד רודף : (ב) ולא עכ"ל בן נח נהרג

תגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כיוצא וכו' כגון (גרדף) תו"מ וכ"ב סי"ד רודף : (ב) ולא עכ"ל בן נח נהרג

מסורת השס"

ע"ז כט: תולין כג. תמורה כתי: בכורות מ.

*כדאיתא לע"ל נו.

[לקמן נט:]

לעיל מ:

גליון הש"ס

[תוספתא דע"ז פ"ט] ② ע"ז [מכות ג. וש"נ] [שם בתוספתא] ע"ז כו. ע"ש [ודף יג: ובתוספ' בב"מ ס"ב]

ספרים כ.

[לקמן נט.]

[לקמן נח:]

[לקמן עד.]

*מוכר לע"ל מלי. ע' תורות מלאדה

*ע"ש מה דפירש"ל זה אבל אין כאן סתירות

* בל-ב ביצוד לפת תואר מאם שהגל לקחת אשה בעולה לבעלה לבני בנ בני אשרה (ע"ל מה ובתרגו לאדה בפירוש)